

Små barn i familjehemsvård och tidigt lärande

Ingrid Höjer

Professor i socialt arbete

Monica Nordenfors

Lektor i socialt arbete

Institutionen för socialt arbete

Göteborgs universitet

Studiens syfte:

- Att undersöka vilka erfarenheter placerade barn i förskoleåldern (1– 6 år) har av tidigt lärande
 - Vilken information ges till familjehemsföräldrar?
 - Hur beskriver familjehemsföräldrar och socialsekreterare barnens behov?
 - I vilken utsträckning innehåller barnens vardagsliv moment av kognitiv utveckling och tidigt lärande?
 - Hur ser samarbetet ut mellan förskola, familjehem och socialtjänst?

Deltagare i fokusgrupper och intervjuer

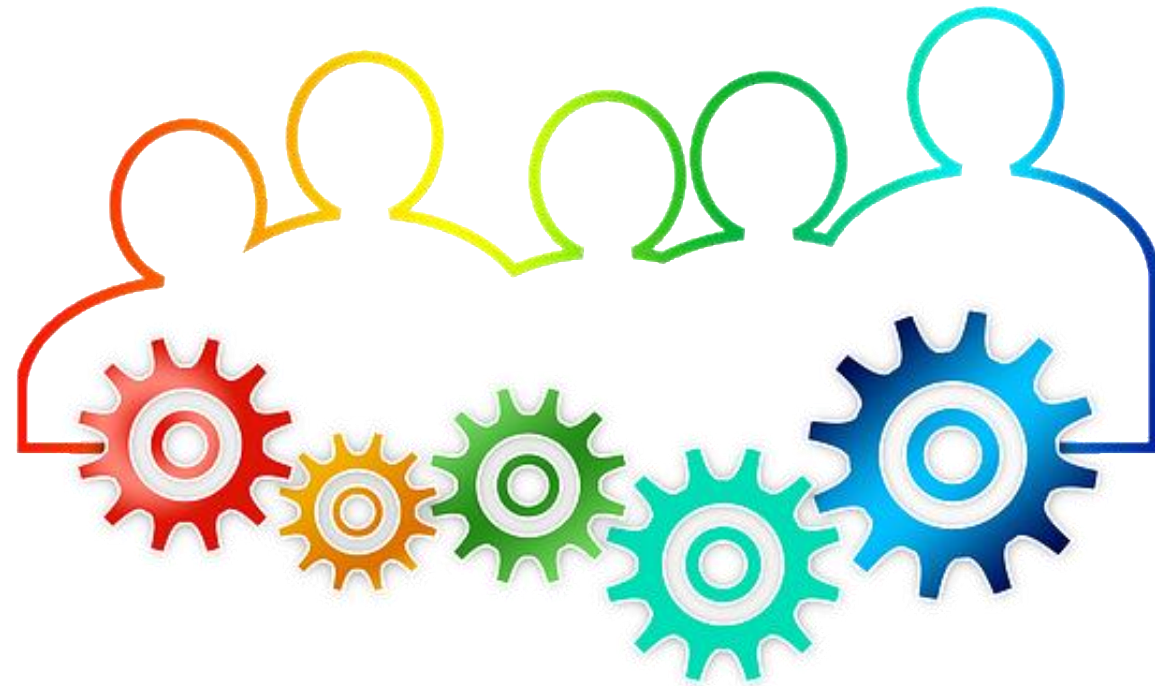
- **Fokusgrupper**

- Tre fokusgrupper med totalt 13 deltagare.
 - Sex familjehemssekreterare
 - Sex barnsekreterare
 - En enhetschef
- Erfarenhet som socialarbetare:
Från 40 till tre år.

- **Familjehemsföräldrar**

- 11 familjehem, 17 deltagare i intervjuerna

Resultat från fokusgrupperna

Fokus i utredningen

- Utredningar som görs innan barn placeras omfattar inte alltid information om små barns lärande
- Fokus ligger oftast på barnets tidigare förhållanden, ex. omsorgssvikt, och barnens beteende, inte på barns lärande

Överlämningen mellan skolorna är viktig

- Numera finns en större medvetenhet om betydelsen av att överlämningen mellan skola och förskola sköts på ett bra sätt
 - *... något som har blivit annorlunda - det är ju att vi kopplar ihop kontakt med skolorna direkt - jag har en tidigare erfarenhet där vi bara gick via familjehemmet, men nu sätter vi ju igång med att träffa skolan och tala om vilka vi är och se till att vi har en direktkontakt med skolan på skolmöten och sådant, i ett tidigt skede av placeringen (FG 2)*
- Även här har samarbetet med Skolfam varit av betydelse

Information/stöd till familjehemmen

- Viktigt att ge information om barns lärande, det är en prioriterad uppgift.
- Särskilt viktigt är att stötta familjehem som själva kan känna sig osäkra i kontakterna med skolan, ibland p.g.a. egna negativa erfarenheter
- Familjehemmen behöver ha information om språkutveckling och kognitiv förmåga

Barns lärande

- Vikten av att läsa betonas. Detta är något som ofta nämns i kontakten med familjehemmen – att läsa, att gå till biblioteket
- ”Bokpaketen” som delas ut i några stadsdelar har varit mycket uppskattade. De medför också att familjehemmen blir delaktiga
 - *Men det här med bokpaketen är ju en väldigt bra grej //...//då tycker ju både barnet och familjehemmet att det är jätteroligt och vi ser ju att dom bara rycker dom ur händerna på specialpedagogen och sätter sig direkt //..//det där känner ju familjehemsföräldrarna också (FG 1)*

Barns behov

- Konsensus råder om att barn som placeras ofta varit utsatta för omsorgssvikt, och först och främst behöver trygghet, barnen skall ”landa” i familjehemmet
 - *Och anknytningen, till familjehemsföräldrarna, den är ju jätteviktig. Och att dom får hjälp med det, och omsorgen .. den goda omsorgen är ju prio ett egentligen med rutiner. Är det väldigt tydliga svårigheter hos barnet så blir ju det något som man får jobba med ganska tidigt men annars är ju **tryggheten det viktigaste att jobba med först.** (FG 2)*

Resultat från intervjuer med familjehemsföräldrar

Vilka är familjehemmen?

- I alla familjer utom en finns "egna" barn sedan tidigare
- De flesta har ett eller två barn placerade
- Planering för alla barn är uppväxtplaceringar
- I fem av familjerna är en av föräldrarna förskolelärare

Rutiner

Nästan alla betonar vikten av rutiner i syfte att skapa förutsägbarhet och **trygghet** för barnen

... vi tror ju på rutiner. Sen får det ju inte vara helt sådär "chup" så med hela handen hela tiden men vissa saker tror jag barnen mår bättre av om man har rutiner. Det är en trygghet i det. (FH6)

Grunden för lärande är en känsla av trygghet

Om du inte känner dig säker kan du inte lära dig ... (FC4)

Jag tror att grunden för allt lärande är att man känner sig trygg. Men trygghet kan ju vara olika beroende på var du befinner dig /.../ det måste finnas någon slags grundtrygghet och då måste man försöka skapa rätt förutsättningar för det. (FH2)

Lärande i vardagen

Vikten av att vara en del av dagliga sysslor i familjen beskrivs av alla familjehemsföräldrar som en grund för att lära sig

... försöker uppmuntra /.../ eller plantera blommor. Plocka ur diskmaskinen. Så denna vardag, lite mer ansvar, några nya saker, lite, ja. Och vi har gjort det med alla våra barn och vi gör inte det annorlunda med honom. (FH8)

Läsning

Alla familjehemsföräldrar värdesätter läsning för barnen i hög grad

Läsning är en grundläggande sak verkligen ja. Få ordförråd och sådana saker så att det är lättare att lära sig andra saker. (FH10)

Läsning kan också vara ett sätt att ge barnet ”uppmärksamhet” och skapa en relation till barnet:

När du läser för någon visar du verkligen att ”jag bryr mig, jag vill vara med dig, jag gör det för din skull” ...(FH10)

Familjehemsutbildning

- Minimalt om små barns lärande

1 Jag kan inte komma ihåg att vi har pratat om utbildning över huvud taget. Alltså, barnens skola...

2 Nej skola är bara, nej, det är mer fokus på familjen ja, passa in i familjen och hur gör man i familjen och... (FH3)

- Några vill ha mer utbildning gällande små barns och lärande

- I talet om små barns lärande är ett framträdande drag; **trygghet först, lärande sen**. Att barn inte är mottagliga för att lära sig förrän de är trygga upprepas som ett mantra.
- Det framkommer dock i studien att barns lärande har en framskjuten plats i familjehemmens vardag. Familjehemsföräldrarna beskriver hur de använder pedagogiska metoder och modeller, att de dagligen läser för barnen och att de i görandet i vardagen inkluderar små barn då de anser att det är det bästa sättet att lära.
- I vardagen används både läsandet och andra aktiviteter i syfte att både skapa trygghet, rutiner och för att bygga relationer.
- Även i relation till barnens biologiska föräldrar används pedagogiska grepp för att hjälpa barnen hitta sin plats i familjen och för att förstå relationer i familjen.

Tack!

Vi vill tacka alla som
deltagit i
fokusgrupper och
intervjuer!

Vi vill också tacka
Stiftelsen Allmänna
Barnhuset som
finansierat studien.

Referenser

- Cameron, Claire, Höjer, Ingrid, Nordenfors, Monica & Flynn, Robert, J. Security-first thinking and educational practices for young children in foster care in Sweden and England: A think piece. *Children an Youth Services Review*. December 2020. Vol. 119